

lecznej oparte jedynie na wtórnych danych i kartach książek okazały się w wielu punktach nietrafione.

Tegoroczne ISTC było wydarzeniem owocnym pod względem możliwości wymiany myśli, prowadzonych dyskusji teoretycznych i propozycji badań nad metodą w naukach społecznych, a także konstruowania samej teorii. Jedyne, czego wśród wystąpień mogło zabraknąć, to silniejsza reprezentacja tych koncepcji, które nie należą dziś do głównego nurtu w myśleniu teoretycznym, a stanowią perspektywy godne uwagi, jak ANT i teorie sieci, teorie innowacji, konstruktywizm czy teoria systemów.

Małgorzata Burnecka

Sprawozdanie z konferencji *Cywilizacje w perspektywie socjologicznej* (Wrocław, 12–13 grudnia 2011)

W dniach 12–13 grudnia 2011 roku we Wrocławiu odbyła się konferencja *Cywilizacje w perspektywie socjologicznej*, zorganizowana przez Instytut Socjologii Uniwersytetu Wrocławskiego oraz Polskie Towarzystwo Socjologiczne — Oddział Wrocławski. Referaty wygłosiło 22 uczestników reprezentujących następujące ośrodki naukowe: Studium Nauk Humanistycznych Politechniki Wrocławskiej, Szkołę Główną Handlową, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego, Uniwersytet Śląski oraz Uniwersytet Wrocławski.

Otwarcia konferencji dokonał prof. dr hab. Zbigniew Kurcz, dyrektor Instytutu Socjologii UW. Zwrócił on uwagę na spory potencjał socjologicznej refleksji nad cywilizacjami, która w dodatku może wzbogacać inne subdyscypliny socjologii. Pierwszy referat, pod tytułem *Globalizacja a cywilizacje współczesnego świata*, wygłosił prof. dr hab. Zdzisław Zagórski (UWr). Przedstawił w nim model relacji między narodem, społeczeństwem i państwem w otoczeniu zewnętrznym, które coraz częściej stanowi poziom wyższy niż makrostruktura — poziom megastrukturalny; jednym z głównych aktorów na tym poziomie są cywilizacje. Następnie prof. dr hab. Wiesław Bokajło (UWr), w wystąpieniu *Cywilizacyjno-kulturowe problemy korzeni Unii Europejskiej*, określił zarówno aksjonormatywne, jak i instytucjonalne podstawy cywilizacji europejskiej, zjednoczonej w procesach integracyjnych. Tematykę unijną — przy wykorzystaniu perspektywy cywilizacyjnej — kontynuował dr Piotr Cichocki (UAM). Dokonał on krytycznej oceny szans budowy społeczeństwa europejskiego, konfrontując myśl między innymi Jürgena Habermasa i Ulricha Becka (*Wizje postnarodowe w dobie nawrotu narodowych resentymentów: tożsamościowe bariery integracji europejskiej*). Doktor Jacenty Siewierski z SGH (*Chrześcijaństwo jako forma ekspansji cywilizacyjnej Zachodu*) wskazał na ważną rolę religii w procesach relacji międzycywilizacyjnych.

Niezwykle złożoną problematykę relacji międzycywilizacyjnych na terenie Bałkanów (*Cywilizacyjny kocioł bałkański*) podjął prof. dr hab. Mirosław Dymarski (UWr). Przenikają się tam wpływy różnych kultur i cywilizacji, stanowiąc interesujący obszar badawczy. Katarzyna Stepkowska z UKSW, posługując się teorią Feliksa Konecznego, dokonała cywilizacyjnej analizy współczesnych społeczeństw europejskich (*Spółeczeństwa Europy a cy-*

wilizacji w myśli Feliksa Konecznego). Doktor Małgorzata Burnecka (UWr) sformułowała tezę o kształtowaniu się nowego cywilizacyjnego ładu o charakterze globalnym, w którym ważną rolę odgrywa otwarta dystrybucja informacji (*Otwarta dystrybucja informacji jako wyznacznik nowego ładu cywilizacyjnego*).

Problem aktualności teorii Norberta Eliasa zreferowała dr Joanna Tegnerowicz z UWr. Dorobek tego myśliciela wciąż inspiruje do nowych poszukiwań, jest też przedmiotem naukowych debat, zwłaszcza na Zachodzie. W wystąpieniu *Cywilizacja konsumpcyjna jako aspekt współczesnej cywilizacji globalnej* Bartosz Prokopyk (UAM) zaakcentował rolę konsumpcji będącej ważnym przejawem funkcjonowania jednostek, społeczeństw i cywilizacji. Paweł Wyborski (UAM), posługując się pojęciem cywilizowania, dokonał typologii konsumentów wina (*Wino i cywilizowanie — o cywilizującym potencjale konsumpcji wina*).

Drugi dzień konferencji rozpoczął się od referatu prof. dr hab. Danuty Zalewskiej z UWr (*Modernizacja społeczeństw jako wyzwanie cywilizacyjne. Wybrane aspekty problematyki*). Szczególne znaczenie ma modernizowanie i cywilizowanie dla społeczeństw transformujących się, w tym zwłaszcza społeczeństwa polskiego. *Miejsce geocywilizacyjne Polaków*, między innymi cywilizacyjnie turańską Rosją i bizantyńskimi Niemcami, opisał prof. dr hab. Tadeusz Marczak (UWr). Następnie dr Tomasz Stępień (SNH PWr) przedstawił dorobek mało znanego w Polsce, ale niezwykle interesującego niemieckiego badacza cywilizacji Antona Hilckmana (*Porównawcza nauka o cywilizacjach Antona Hilckmana. Zasady, metoda i zastosowanie*).

Na terenie współczesnej Białorusi nakładają się wpływy różnych cywilizacji i religii. Relacje między nimi przedstawił prof. dr hab. Zdzisław Julian Winnicki (UWr) w wystąpieniu *Styk cywilizacyjny. Relacje międzycywilizacyjne w Europie Wschodniej na przykładzie współczesnej Białorusi*. Doktor Agata Krasowska-Marut (UWr) wskazała na użyteczność pojęcia „kryzys kultury” w analizie współczesnych konfliktów wewnątrz- i międzycywilizacyjnych (*Cywilizacje a idea kryzysu kultury*). Agnieszka Kandzia (UŚ) w referacie *Aborygeni australijscy — zatraceni w globalizacji* przedstawiła historię rdzennych mieszkańców Australii. Z jednej strony dzięki ucywilizowaniu mogą oni partycypować w dobrodziejstwach nowoczesności, z drugiej jednak należy pamiętać, że proces ten był bolesny i generował konflikty. Doktor Marcelina Zuber (UWr) wykazała, jak różnice międzycywilizacyjne warunkują organizację pracy w korporacjach ponadnarodowych (*Zarządzanie zróżnicowanymi zasobami ludzkimi w korporacjach ponadnarodowych a koncepcje cywilizacji*).

Prawne aspekty badań Feliksa Konecznego (z analizą trójprawa na czele) omówił prof. dr hab. Zdzisław Morawski z UWr (*Koncepcja cywilizacji Feliksa Konecznego a współczesne regulacje prawne*). Jedną z kategorii quincunxa, jaką jest zdrowie, stała się tematem wystąpienia dr hab. Iwony Taranowicz z UWr (*Stosunek do zdrowia i choroby jako wyznacznik porządku cywilizacyjnego*). Doktor Irena Wolska-Zogata (UWr) wskazała na relację między wartościami o charakterze cywilizacyjnym a istniejącym systemem medialnym (*Wolność słowa jako wartość w cywilizacji zachodniej*). Piotr Pieńkowski (UWr) zrekonstruował znaczenia, w jakich pojęcia „cywilizacja” używa niemiecki badacz Ulrich Beck (*Od socjologii ryzyka do socjologii zjednoczonej Europy — cywilizacyjne aspekty teorii Ulricha Becka*). W ostatnim referacie (*Sport jako przestrzeń relacji między cywilizacjami*) Stanisław Kamykowski z UWr zwrócił uwagę na ważną rolę sportu w kształtowaniu się relacji międzycywilizacyjnych, co widać zwłaszcza przy okazji wielkich imprez (jak na przykład olimpiada w Pekinie).

Referatom towarzyszyła ożywiona dyskusja, która stała się dobrą okazją do wymiany poglądów i doświadczeń. Konferencja przyciągnęła publiczność akademicką — zarówno studentów, jak i pracowników naukowych. Wygłoszone referaty ukażą się w tomie zbiorowym. Planowana jest również kolejna edycja tej konferencji, pod tytułem *Cywilizacje w perspektywie socjologicznej. (Nie)ład a (od)budowa cywilizacji*.

Piotr Pieńkowski

Sprawozdanie z seminarium *Demograficzne uwarunkowania edukacji i efektywności kształcenia na Dolnym Śląsku*

W dniu 13 stycznia 2012 roku w Instytucie Socjologii Uniwersytetu Wrocławskiego odbyło się otwarte seminarium pt. *Demograficzne uwarunkowania edukacji i efektywności kształcenia na Dolnym Śląsku*. To już kolejne seminarium zorganizowane przez Zakład Socjologii Edukacji Instytutu Socjologii Uniwersytetu Wrocławskiego w kooperacji z wrocławskim oddziałem Polskiego Towarzystwa Socjologicznego. Prelegenci, dr Stanisława Górecka oraz dr Paweł Brezdeń, będący pracownikami naukowymi Zakładu Analiz Regionalnych i Lokalnych w Instytucie Geografii i Rozwoju Regionalnego Uniwersytetu Wrocławskiego, przedstawili wybrane procesy demograficzne kształtujące uwarunkowania funkcjonowania szkolnictwa — począwszy od szczebla przedszkolnego aż do wyższego. Rozważania dotyczyły województwa dolnośląskiego zestawianego z danymi ogólnopolskimi głównie dla lat 2002, 2010 oraz prognoz na rok 2020. Nakreślając jednak szersze tło prowadzonych rozważań, zaproszeni demografowie przytaczali opisy procesów obserwowanych w szerszej skali — zarówno geograficznej, jak i czasowej.

Prezentacja oparta była na dwóch informacjach: liczebnościach Polaków urodzonych w poszczególnych latach oraz wynikach egzaminów zewnętrznych w szkołach poszczególnych szczebli. Pierwsza z nich stanowi niezwykle istotny punkt wyjścia rozważań nad sytuacją przedszkoli, szkół i wyższych uczelni — zarówno obecnie, jak i w perspektywie wielu lat. Znaczący spadek liczebności kolejnych roczników, jak podkreślali prelegenci, stanowi często przesłankę do likwidacji wielu placówek na coraz to wyższych szczeblach szkolnictwa, nie rozwiązując problemu przetłoczenia szkół, nierzadko generując dodatkowe problemy związane z koniecznością transportu uczniów do innych, często odległych, miejscowości.

Szczególna uwaga poświęcona została planowanej reformie systemu edukacyjnego zakładającej rozpoczęcie przyjmowania sześciolatków do szkół podstawowych. Podkreślone zostało znaczenie takiego działania jako czynnika mogącego przyczynić się do spełnienia postulatu zwiększenia odsetka dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym. Nastąpiłoby to przez zmniejszenie populacji, jaką należałoby uwzględnić przy utrzymaniu stałych środków finansowych przeznaczonych na ten cel. Odsetek ten wciąż jest w Polsce niższy od średniej uzyskiwanej dla Unii Europejskiej, a jest on postrzegany jako niezwykle ważny czynnik otwierający pole do wyrównywania szans dzieci ze środowisk zagrożonych marginalizacją społeczną.